

Linearna regresija u R-u

Lucija Kanjer

2024-12-09

Priprema

```
# Učitajte potrebne pakete  
library(ggplot2) # grafovi
```

```
# Postavljanje radnog direktorija  
getwd()
```

```
## [1] "C:/Users/Hrvoje/Documents/APUBI/07_Regresije"
```

```
setwd("C:/Users/Hrvoje/Documents/APUBI/07_Regresije/")
```

```
# Učitajte podatke iz CSV datoteke
# Podaci sadrže informacije o gustoći drveća, kabina i krupnom drvenom otpadu
jezera <- read.csv("christensen1996.csv")

# Pogledajte prvih nekoliko redaka podataka kako biste razumjeli strukturu
head(jezera)
```

```
##      jezero obalno_drvece drvni_otpad kolibe
## 1      Bay      1270      121      0.0
## 2    Bergner      1210       41      0.0
## 3  Crampton      1800      183      0.0
## 4      Long      1875      130      0.0
## 5     Roach      1300      127      0.0
## 6 Tenderfoot      2150      134      0.6
```

Dataset jezera.csv

- primjer sa predavanja na linku:
<https://mjkeough.github.io/examples/christ.nb.html>
- iz rada: <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2307/2269598>

Variable:

- jezero - 16 jezera u Sjevernoj Americi
- obalno_drvece - gustoća obalnog drveća po kilometru (km^{-1})
- drvni_otpad - površina drvnog otpada u m^2 po kilometru ($\text{m}^2 \text{ km}^{-1}$)
- kolibe - gustoća ljudskih koliba po kilometru (no. km^{-1})

“Coarse woody debris is important littoral habitat for many aquatic organisms”

Pitanja

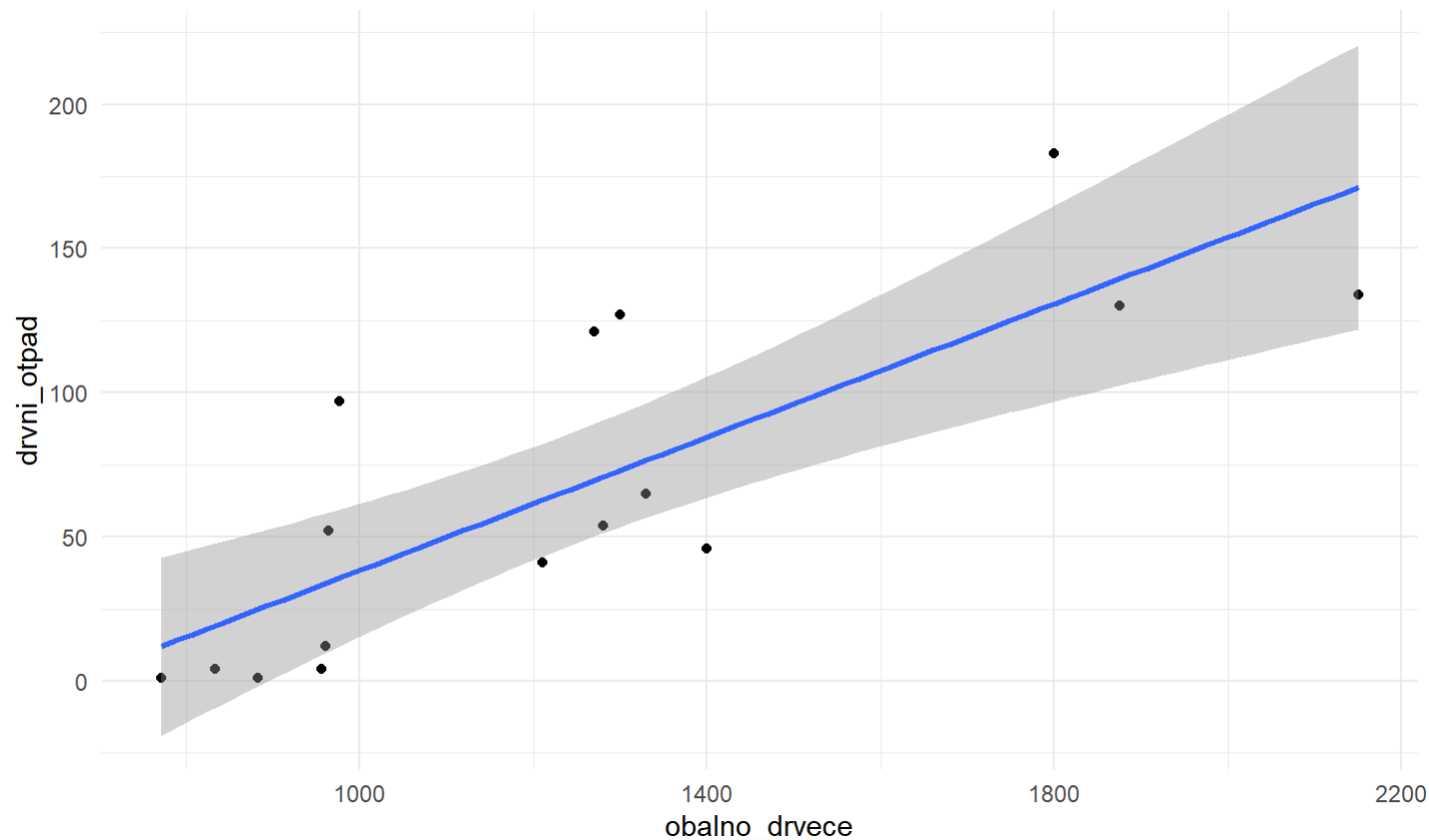
- Kako gustoća obalnog drveća utječe na količinu drvnog otpada?
- Kako gustoća ljudskih koliba utječe na količinu drvnog otpada?

Vizualizacija podataka

```
# Scatter plot odnosa drvnog otpada i gustoće obalnog drveća  
ggplot(jezera, aes(x = obalno_drvece, y = drvni_otpad)) + geom_point() +
```

`geom_smooth(method`

```
## `geom_smooth()` using formula = 'y ~ x'
```



```
# Linearna regresija
```

```
# nezavisna varijabla: obalno_drvece
```

```
# zavisna varijabla: drvni_otpad
```

```
# Linearni Model: Utjecaj gustoće obalnog drveća na količinu drvnog otpada
```

```
model_drvece <- lm(drvni_otpad ~ obalno_drvece, data = jezera)
```

```
# Ispis sažetka modela za interpretaciju koeficijenata
summary(model_drvece)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = drvni_otpad ~ obalno_drvece, data = jezera)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -38.62 -22.41 -13.33  26.16  61.35
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  -77.09908   30.60801  -2.519  0.024552 *
## obalno_drvece   0.11552    0.02343   4.930  0.000222 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 36.32 on 14 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.6345, Adjusted R-squared:  0.6084
## F-statistic: 24.3 on 1 and 14 DF, p-value: 0.0002216
```


Interpretacija rezultata modela

Residuals (reziduali):

- Razlike između stvarnih vrijednosti zavisne varijable (drvni_otpad) i predikcija modela. Najniža greška je -38.62. Najveća greška je 61.35. 1Q i 3Q: Kvartili pokazuju interkvartilnu raspodjelu grešaka između -22.41 i 26.16.

Koeficijenti modela:

- **Intercept (Presjek):** -77.09908; Kada nema obalnog drveća (obalno_drvece=0), predviđa se da je drvni otpad -77.09908 (nije fizički smislen rezultat, ali je dio modela). P-vrijednost: 0.024552 (značajno na nivou $p < 0.05$, označeno sa *).
- **obalno_drvece:** 0.11552; Svako povećanje za 1 jedinicu u obalno_drvece povezano je s prosječnim povećanjem od 0.11552 u drvni_otpad. P-vrijednost: 0.000222

Značajnost modela:

- **R²** = 0.6345; Oko 63.45% varijacije u zavisnoj varijabli (drvni_otpad) može se objasniti nezavisnom varijablom (obalno_drvece).
- **Adjusted R²** = 0.6084 korigira R² za broj prediktora, što je relevantno kod više varijabli.
- **F-statistika** = 24.3 s p-vrijednosti = 0.0002216

Zaključak modela `model_drvece`

Model pokazuje:

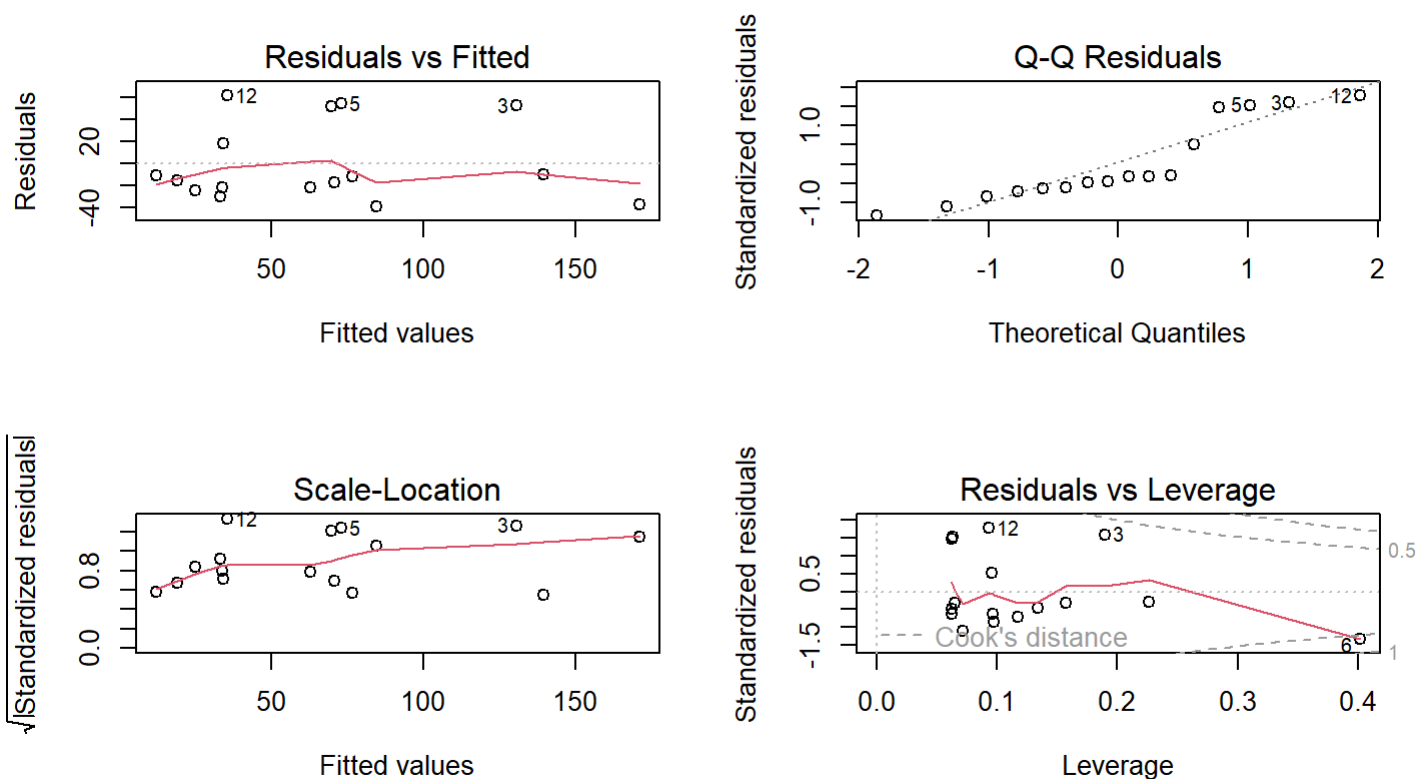
- Značajnu pozitivnu vezu između `obalno_drvece` i `drvni_otpad`.
- Iako model ima određenu prediktivnu moć (R^2) postoje varijacije koje nisu objašnjene, što sugerira mogućnost uvođenja dodatnih varijabli ili poboljšanja modela.

Napomena:

- Rezidualni standardni error (36.32) označava prosječnu grešku predikcije modela, treba provjeriti da li su pretpostavke linearne regresije zadovoljene (npr. normalnost reziduala, homoscedastičnost - varijanca je konstantna).

Grafička dijagnostika modela model_drvece

```
par(mfrow = c(2, 2))  
plot(model_drvece)
```


Grafička dijagnostika modela

1. **Residuals vs. fitted** - provjera konstantne varijance reziduala: točke bi trebale biti jednakomjerno raspršene oko nule.
2. **Q-Q Residuals** - provjera normalnosti reziduala: točke bi trebali slijediti pravac, odstupanja ukazuju na ne-normalnu raspodjelu.
3. **Scale-Location** - slično prvom plotu, ali napredna provjera varijance reziduala.
4. **Residuals vs. Leverage** - identifikacija utjecajnih točaka. Točke s visokom leverage vrijednošću (udaljenost od prosjeka nezavisnih varijabli) i visokim rezidualima mogu imati snažan utjecaj na model.

Dodatno - sume kvadrata i stupnjevi slobode

```
anova(model_drvece)
```

```
## Analysis of Variance Table
##
## Response: drvni_otpad
##              Df Sum Sq Mean Sq F value    Pr(>F)
## obalno_drvece  1  32054    32054   24.303 0.0002216 ***
## Residuals     14  18466     1319
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

Predikcija modela

- Naredba `predict()` koristi model za predviđanje vrijednosti zavisne varijable (`drvni_otpad`) na osnovu novih vrijednosti nezavisne varijable (`obalno_drvece`).
- `interval = "confidence"`- tražimo interval povjerenja za predviđanje (npr. 95% CI je zadano). Interval povjerenja ukazuje na interval u kojem očekujemo prosječnu vrijednost zavisne varijable za danu vrijednost prediktora (u ovom slučaju 1500)

```
predict(model_drvece, data.frame(obalno_drvece = c(1500)),  
        interval = "confidence")
```

```
##           fit      lwr    upr  
## 1 96.17503 72.93007 119.42
```

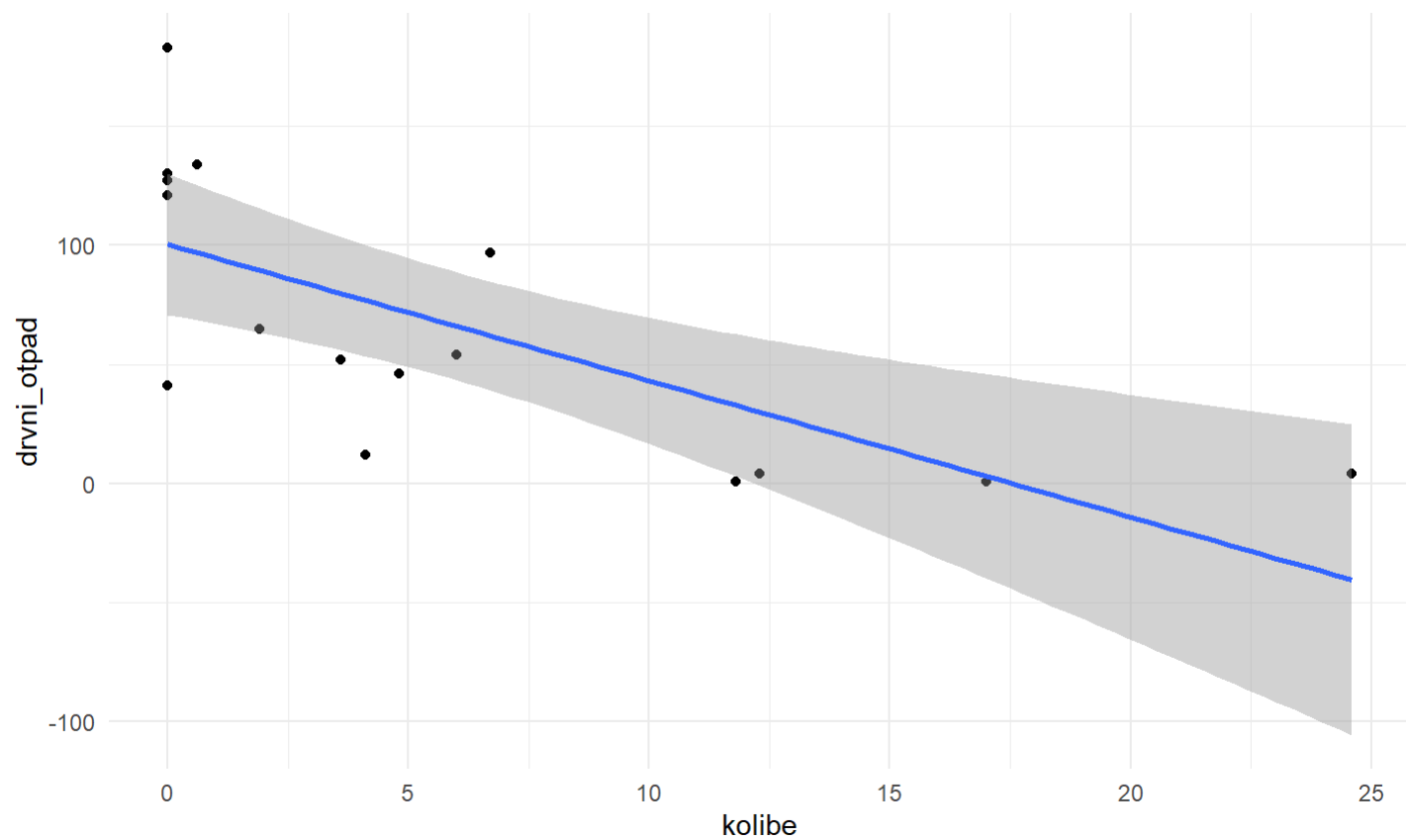
- **Rezultat:** predviđamo koliko bi bilo otpada ako ima 1500 obalnog drveca - (točkasta) procjena je 96.17503, a intervalna od 72.93 do 119.42

Zadatak: Utjecaj koliba na količinu drvnog otpada

- napravite scatterplot odnosa drvnog otpada i koliba
- kreirajte novi model “model_kolibe” sa zavisnom varijabla: drvni_otpad i nezavisnom varijabla: kolibe
- napravite grafičku dijagnostiku modela: kakva je normalnost reziduala? Jesu li varijance reziduala konstantne?

```
# Vizualizacija odnosa varijabli drvni otpad i kolibe  
ggplot(jezera, aes(x = kolibe, y = drvni_otpad)) + geom_point() +  
  geom_smooth(method = "lm") + theme_minimal()
```

```
## `geom_smooth()` using formula = 'y ~ x'
```


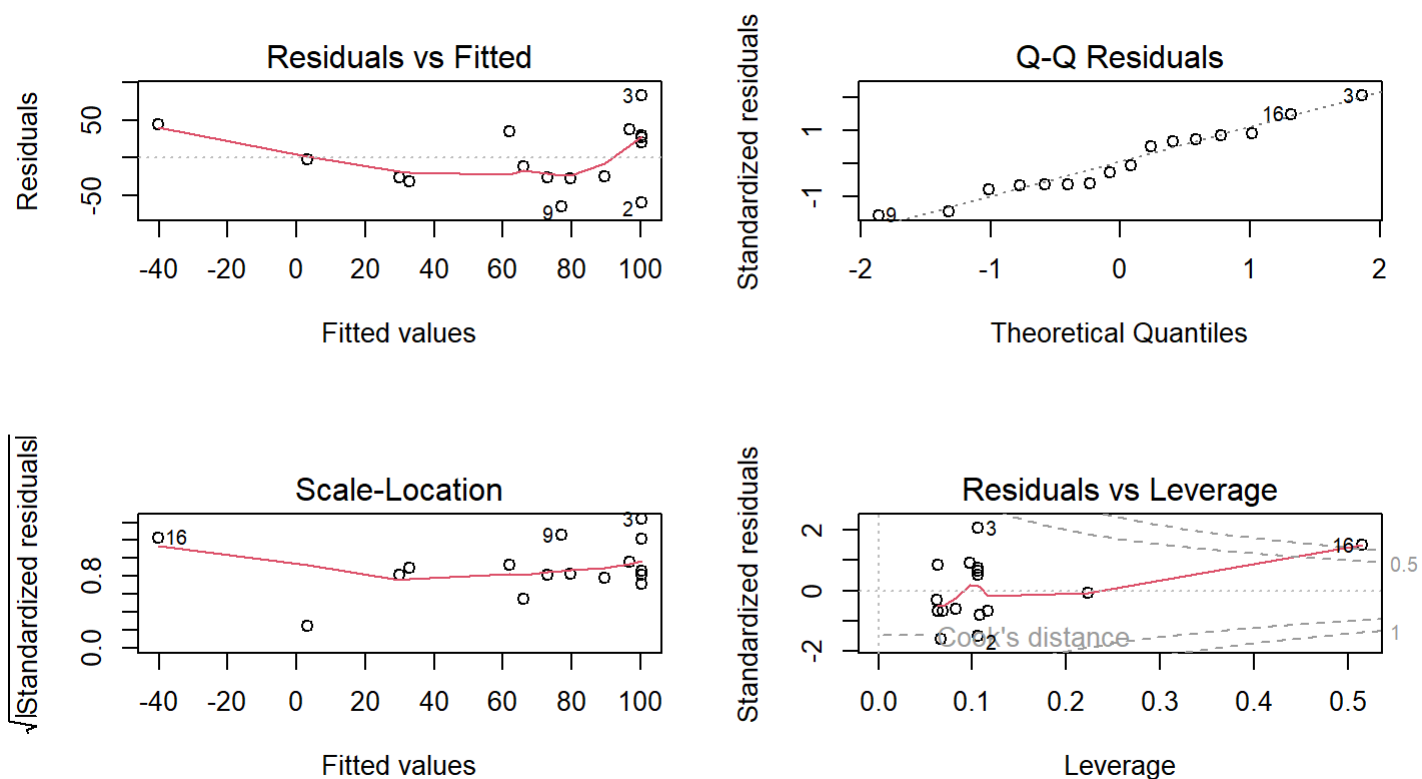
Kreiranje modela

- zavisna varijabla: drvni_otpad
- nezavisna varijabla: kolibe

```
model_kolibe <- lm(drvni_otpad ~ kolibe , data = jezera)
```

Grafička dijagnostika modela

```
par(mfrow = c(2, 2))  
plot(model_kolibe)
```


Opći pregled

```
summary(model_kolibe)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = drvni_otpad ~ kolibe, data = jezera)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -64.941 -27.153  -7.102  30.934  82.601
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  100.399      13.803   7.274 4.07e-06 ***
## kolibe       -5.722       1.518  -3.768 0.00208 **
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 42.33 on 14 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.5036, Adjusted R-squared:  0.4681
## F-statistic: 14.2 on 1 and 14 DF, p-value: 0.002076
```

Transformacija podataka

- Na grafu možemo vizualno vidjeti da povezanost nije u obliku pravca
- Transformacijom podataka pokušavamo zadovoljiti pretpostavke normalnosti reziduala i konstantene varijance reziduala

```
# Stvaranje novog vektora "log_kolibe"  
jezera$log_kolibe <- log10(jezera$kolibe+1)
```

Zašto dodajemo +1 prilikom logaritmiranja?

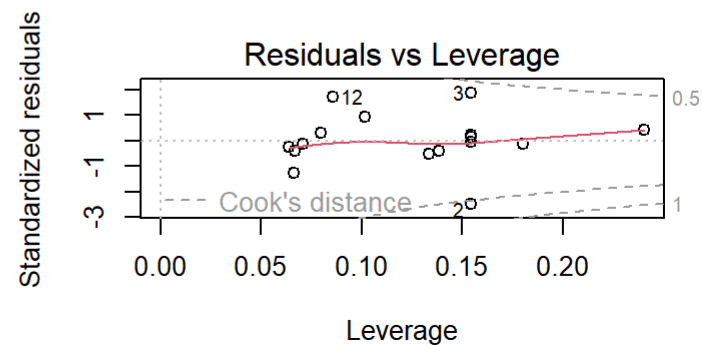
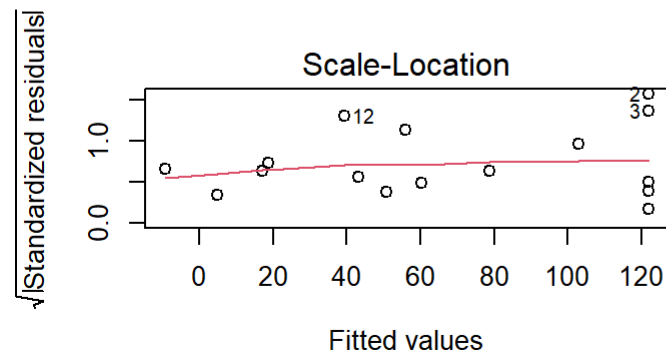
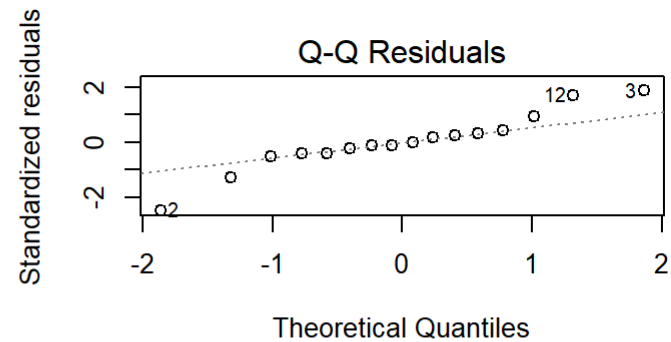
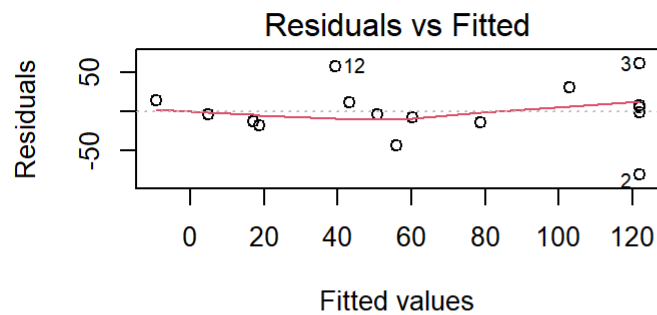
- Pogledajte podatke varijable kolibe!
- sadrže nula vrijednosti
- a znamo da je **$\log_{10}(0) = \text{N/A}$** tj. nedefinirano,
- a **$\log_{10}(1) = 0$**

```
# Napravimo novi model s logaritmiranim podacima za kolibe!  
model_log_kolibe <- lm(drvni_otpad ~ log_kolibe , data = jezera)
```

Grafička dijagnostika modela!

```
par(mfrow = c(2, 2))
```

```
plot(model_log_kolibe)
```



```
# Summary modela
summary(model_log_kolibe)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = drvni_otpad ~ log_kolibe, data = jezera)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -80.969 -13.290  -2.409  11.516  61.031
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)   121.97      13.97   8.732 4.87e-07 ***
## log_kolibe    -93.30      18.30  -5.099 0.000162 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 35.54 on 14 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.65, Adjusted R-squared:  0.625
## F-statistic:    26 on 1 and 14 DF,  p-value: 0.0001619
```

Usporedba modela sa sirovim i logaritmiranim podacima

Na temelju svih kriterija:

- Bolje zadovoljenje pretpostavki linearnosti i normalnosti reziduala
- Manja pogreška **rezidualni standardni error** (35.54 vs. 42.33)
- Veća objašnjenost varijacije **R-squared** (65% vs. 50.36%)

Model s log-transformacijom je bolji model za predviđanje odnosa drvnog otpada an temelju broja koliba. Log-transformacija poboljšala je odnos između varijabli, smanjila greške predviđanja i povećala objašnjenu varijancu.

ALI!!! Prilikom transformacija logaritmom mijenjaju se sirovi podaci te nam koeficijenti modela više nisu izravno povezani s pravim brojevima koliba!